

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår ref.: 2024/16122-4

Deres ref.: 202405639

Dato: 22.08.2024

Høringsuttalelse - Indre Østfold kommune - byggesak - Kykkelsrud-Fossumfoss - nytt aggregat

Østfold fylkeskommune har myndighet innen ansvarsområdene kulturarv, friluftsliv, plan og vannforvaltning.

I denne høringen ønsker NVE tilbakemeldinger på kjente allmenne interesser som blir berørt av tiltaket, som for eksempel friluftslivsinteresser, kulturminner, verdifulle naturtyper, rødlistede arter og informasjon om vilt. De ønsker også informasjon om planstatus, status i forhold til vannforskriften, eksisterende vannuttak eller andre aktiviteter i vassdraget.

Vannforskriften

I grunnlagsdokumentene til denne saken er Regional plan for vannforvaltning ivaretatt.

Hensynet til automatisk fredete kulturminner

Ut fra dagens kunnskapsstatus er det ingen registrerte automatisk fredete kulturminner som blir berørt av utbyggingen, slik den er skissert i de dokumentene vi har fått oversendt. Imidlertid er det tidligere levert inn store mengder gjenstandsfunn fra både steinalder og jernalder/middelalder fra gården Haltorp. Flere av disse kan stamme fra tiltaksområdet, men ettersom gamle stedsangivelser er mangelfulle er dette usikkert. Den samme usikkerheten gjelder for funn levert inn fra gårdene Giltvet, Hesleskog og Skogen.

Som Hafslund Eco Vannkraft AS selv påpeker, er det kjent to funnområder fra steinalder i kraftverkets nærområde, på hver sin side av Glomma nedstrøms fra kraftverket. Området på vestsiden er et automatisk fredet kulturminner med id 62404 i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden. Slik tiltakene er skissert i dag, og slik funnområdet er kartfestet, ser det ikke ut til å bli berørt. Det må likevel påpekes at kartfestingen av kulturminnet er ganske uklart begrunnet, og ikke nødvendigvis riktig.

PLAN samfunnsplanlegging og miljø

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG

Besøksadresse: Oscar Pedersens vei 39, 1721 SARPSBORG

Telefon: 69 11 70 00

E-post: post@ofk.no

Internett: www.ofk.no

Org.nr.: 930580694

Det er ellers kjent to gravminner i/nær tunene på Giltvet (Askeladden id 30496 og 40499). Disse ligger med trygg avstand til foreslåtte tiltak, men er også vitnesbyrd om at området generelt har vært bosatt i jernalder, noe som også støttes av innleverte gjenstandsfunn fra jernalder fra gårdene her.

Utmarksterrenget i området er preget av bratte raviner, og en bratt elvebredd. Slikt landskap i seg selv pleier ikke å tyde på stort potensial for funn av kulturminner. Samtidig kan vi ikke se bort fra de mange gjenstandsfunnene som er innlevert fra området. Det finnes også slettere partier, både i utmark og ikke minst i innmark, som kan ha vært velegnet for bosetning i forhistorisk tid.

Det kommer til å være nødvendig med en arkeologisk registrering av arealer satt av til massedeponi, anleggsveier og til selve utbyggingen av kraftverket. Hvor omfattende en slik registrering blir avhenger selvsagt av hvilke arealer tiltakshaver ønsker å gå videre med. Dersom massedeponiet legges til eksisterende masseuttak (alternativ A) vil potensialet for funn av kulturminner være langt mindre enn for de øvrige alternativene. Generelt vil brattere terreng også være mindre aktuelt enn slakere områder.

Norconsult, på vegne av Hafslund Produksjon AS, har allerede vært i kontakt med regional kulturminneforvaltning om denne saken. Så snart det foreligger et planområde som skal utredes, vil vi utarbeide budsjett for arkeologisk registrering, som også vil inkludere kontrollregistrering av steinalderlokaliteten id 62404 nedstrøms kraftverket. Først når den arkeologiske registreringen er gjennomført, vil vi kunne uttale oss til om tiltakene vil påvirke automatisk fredete kulturminner, og hvordan dette i så fall kan påvirke planforslaget.

Hensynet til kulturminner fra nyere tid

Planlagte tiltak ligger i et regionalt viktig kulturmiljø og kulturlandskap, og et kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse, KULA, ID K309 *Glomma gjennom Indre Østfold* jf. Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden. Landskapet representerer et særegent parti av Glomma der elva går gjennom et markant gjel. Her er det flere fossefall som har blitt utnyttet til produksjon av kraft. Kraftverk med tilhørende dammer og bygningsmiljøer finnes fra ulike perioder. Flere av kraftanleggene er vernet. Anlegget på Kykkelsrud er et av de eldste store kraftverkene i Norge. Kraftstasjonen er på NVEs liste over statlig listeførte anlegg.

Som Hafslund Eco Vannkraft AS skriver i utredningen «*Grunnlag for vurdering av konsesjonsplikt etter vassdragsreguleringsloven av mars 2024*» er det også kjent en «tømmertunnel» på vestsiden av elva ved Kykkelsrud. Denne ble brukt til å føre fløtningstømmer forbi kraftanlegget.

Hafslund Produksjon AS planlegger nå å bygge et nytt aggregat på Kykkelsrud. Anlegget vil ligge på vestsiden av Glomma, og omfatter både et bygg, veier, tunneler, deponi for masser mv.

Tiltaket vil påvirke nasjonalt og regionalt viktige kulturminneverdier fra nyere tid. Vi ber om å bli kontaktet i god tid for å vurdere hvordan nye tiltak best kan tilpasses det verneverdige kulturmiljøet og kulturlandskapet på Kykkelsrud.

Vennlig hilsen

Elin Tangen Skeide
fylkesplansjef

Erik Skauen

Medsaksbehandlere:

Vannforvaltning: Erik Skauen

Kulturminner: Sigrid Mannsåker Gundersen og Linda Nordeide

Dokumentet er elektronisk godkjent